ئۇيغۇر ھازىرقى زامان ئاتاقلىق شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرىدىن نەمۇنىلەر

لۇتپۇللا مۇتەللىپ

ييللارغا جاۋاب

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۇيغۇر ھازىرقى زامان ئاتاقلىق شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرىدىن نەمۇنىلەر

لۇتپۇللا مۇتەللىپ

يىللارغا جاۋاب

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

给岁月的答复：维吾尔文/鲁土甫拉·木塔力甫著. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.6（2009.2 重印）
ISBN 978—7—228—11691—1

Ⅰ.给… Ⅱ.鲁… Ⅲ.诗歌—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ. I 227

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 081055 号

作　　者	鲁土甫拉·木塔力甫
编　　者	牙里坤·肉孜
责任编辑	孜来哈·艾则孜
责任校对	古丽夏尔·尼格买提
特约校对	阿依古丽·亚森
封面设计	艾克拜尔·沙力
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	0991—2827472
邮政编码	830001
印　　刷	新疆新华印刷二厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	4
插　　页	4
版　　次	2008 年 7 月第 1 版
印　　次	2009 年 2 月第 2 次印刷
印　　数	5001—8000 册
定　　价	12.00 元

نەشرىياتتىن

شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپ 1922 ـ يىل 11 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى
قازاقىستاننىڭ ئالمائاتا ئوبلاستى ئۇيغۇر رايونى چۈنجى يېزىسىنىڭ ساي-
بويى مەھەللىسىدە تۇغۇلغان . ئۇنىڭ تەخەللۇسى «قاينام ئۆركىشى»،
ئەركىلەتمە ئىسمى «لۇتۇن»، قىسقارتىلما ئىسمى ل . مۇتەللىپ .
لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ دادىسى ھېزىماخۇن ناھايىتى ئوقۇمۇشلۇق ئۆ-
لىما بولۇپ، لۇتپۇللانىڭ تەربىيىلىنىشىگە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلگەن . لۇت-
پۇللا يەتتە ياشقا توشقاندا، ئۆز يېزىسىدىكى يېڭىچە مەكتەپكە ئوقۇشقا
كىرگەن . 1931 ـ يىلى، ھېزىماخۇن ئائىلىسى غۇلجىنىڭ جاغىستاي يې-
زىسىغا كۆچۈپ كەلگەن، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ يەردىن نىلقا ناھىيىسىگە كۆ-
چۈپ بېرىپ ئورۇنلاشقان . نىلقىدا يېڭىچە مەكتەپ بولمىغاچقا، دادىسى
لۇتپۇللانى غۇلجىدىكى «تاتار مەكتىپى»گە ئوقۇشقا بەرگەن . لۇتپۇللا
1935 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىدا «تاتار مەكتىپى»نى پۈتكۈزۈپ «رۇس مەكتە-
پى»گە، يەنى «رۇس گىمنازىيىسى»گە ئوقۇشقا كىرگەن . 1939 ـ يىلى
ئىمتىھان بېرىپ «ئورۇمچى دارىلمۇئەللىمىن» مەكتىپىگە قوبۇل قىلىن-
غان . مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان مەزگىلدە، يەنى 1941 ـ يىلى يازدا، ئۇ
سوۋېت ئىتتىپاقى ئىلىم ـ پەن خادىملىرىنىڭ جەنۇبىي شىنجاڭنى تو-
پوگرافىيە ھەم ئاسترونومىيە جەھەتتە تەكشۈرۈش ئۆمىكىگە رۇس تىلى
تەرجىمانلىقىغا بەلگىلەنگەن . بۇ ۋەزىپە ئاخىرلاشقاندىن كېيىن لۇتپۇللا
1942 ـ يىل 2 ـ ئايدا «شىنجاڭ گېزىتى»دە مۇھەررىر بولغان .
1943 ـ يىلى 11 ـ ئايدا «ئاقسۇ گېزىتى»دە مۇھەررىر بولغان . ئۈچ
ۋىلايەت مىللىي ئارمىيىسىنىڭ ئاقسۇنى ئازاد قىلىش قىسمى ئاقسۇ شەھ-

رىگە قورشاپ ھۇجۇم قىلىۋاتقان جىددىي پەيتتە، يەنى 1945 - يىلى 9 - ئاينىڭ 18 - كۈنى كېچىدە ئۆزىگە ئوخشاش 20 نەپەر ۋەتەنپەرۋەر سەپدىشى بىلەن بىرلىكتە ئاقسۇدىكى گومىنداڭ ساقچىلىرى تەرىپىدىن پاجىئەلىك ھالدا ئۆلتۈرۈۋېتىلگەن. 1956 - يىل 8 - ئايدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى لۇتپۇللا مۇتەللىپنى «ئىنقىلابىي قۇربان» دەپ ئاتاشنى قارار قىلغان.

لۇتپۇللا مۇتەللىپ غۇلجىدا ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدىلا شېئىر يېزىپ «ئىلى گېزىتى»دە ئېلان قىلغان. كېيىن «شىنجاڭ گېزىتى» ۋە «ئاقسۇ گېزىتى»دە ئۇنىڭ شېئىرلىرى ئارقا - ئارقىدىن ئېلان قىلىنىپ، 1940 - يىللاردىكى ئاۋانگارت شائىرلاردىن بولۇپ قالغان. ئۇنىڭ «شائىر توغرىسىدا مۇۋەششەھ»، «ياشاش ئۈچۈن كۈرەش»، «خىيالچان سىلەك»، «يىللارغا جاۋاب» ناملىق نادىر شېئىرلىرى 1940 - يىللاردىكى ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ يېڭى سەۋىيىسىنى ياراتقان.

لۇتپۇللا مۇتەللىپ ئەدەبىيات - سەنئەت ھەققىدە ئالاھىدە تالانتلىق بولۇپ، دراما ئىجادىيىتى، رەسىم ئىجادىيىتى، ئەدەبىي تەرجىمىچىلىك، ئەدەبىيات - سەنئەت نەزەرىيىسى تەتقىقاتى، ئاكتىيورلۇق قاتارلىق جەھەتلەردە ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە ئۇتۇق قازانغان. ئۇنىڭ تەسىرى ئەدەبىيات - سەنئەت ساھەسىدىن كۆپ ھالقىپ كەتكەن.

يېرىم ئەسىردىن ئارتۇق ۋاقىتتىن بېرى، لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ ھاياتى ۋە ئىجادىيىتىگە بېغىشلانغان ئىجادىيەت ۋە تەتقىقاتلار بارغانسېرى چوڭقۇرلاشماقتا.

لۇتپۇللا مۇتەللىپ بىر ئوت يۈرەك شائىر، ۋەتەنپەرۋەر ئىنقىلابچى، نامى ئۆچمەس ئىنقىلابىي قۇربان سۈپىتىدە ئەۋلادمۇ ئەۋلاد ياد ئېتىلىپ، ھايات پائالىيىتى ۋە شېئىرلىرى تىل - ئەدەبىيات دەرسلىكلىرىگە كىرگۈزۈلۈپ، ياش - ئۆسمۈرلەرنىڭ قەلبىدىن ئورۇن ئېلىپ كېلىۋاتقان سۆيۈملۈك ئوغلاندۇر.

بۇ توپلامغا شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ شېئىرىي مىراسلىرى كىرگۈزۈلدى.

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مۇندەرىجە

خەلقىمگە 1

«ئەپەندى» بولماق 3

دېھقىنىمغا 4

كۈرەشچان جۇڭگو خوتۇن - قىزلىرى 6

بۇ مىڭلىك ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى 7

كۆكلەم ئىشقى 10

چىمەن 11

بىز شىنجاڭ ئوغۇل - قىزلىرى 13

جۇڭگو پارتىزانلىرى 15

كۈرەش 17

جانان ئەيلەر 18

جۇڭگو 19

چوڭ كۈرەش قويىندا 23

كۈرەش ئىلھامى 25

كۈرەش سېپىدىن شەپە 29

كۈرىشۋاتىمىز 30

ئىشلە، دېھقان ئاكا! 32

كۈرەش دولقۇنلىرى 34

خوش 36

قىزىلگۈلگە پۈركەنگۈچە يەر - جاھان 38

ئازادلىق تويى 40

باتۇر يىللار 42
مارشلار 44
جۇڭگو قىزى رەيھانىنىڭ مارت شاملىغا بۇيرۇقى 47
مۇخەممەس 49
ماي ناخشىسى 51
كەل، يېڭى يىل 53
چوڭ قەھرىمان ئويغاندى 54
دوستۇمغا 56
يەنە ئويغان 58
پارچىلار 59
لېنىن شۇنداق ئۆگەتكەن 60
ماي كۈرەشچان ئاي 62
يانار تاغلار 64
پارچە 67
تۇن يىرىپ ئىزلار باسقاندا 68
مۇخەممەس 71
ياشلىق، ئۆگەن 74
ھەسەن ـ ھۈسەن 76
غەزەل 79
پەرياد 80
يىللارغا جاۋاب 81
ئىككى شېئىر 84
بىزنىڭ مەمەت 85
كەل، باھار 90
تەسىراتىم 92
كۆردۈم 93
شائىر تۇغرىسىدا مۇۋەششەھ 94

چال، سازەندىم 96
مۇھتەملات 98
باھار ھەققىدە مۇۋەششەھ 99
خىيالچان تىلەك 101
ئاخىرقى سۆز 102
مۇھەببەت ھەم نەپرەت 103

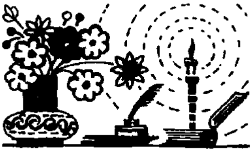

خەلقىمگە

ئەي شىنجاڭ خەلقى، خىزمەتكە دائىم تەييار بول،
ئۈستۈنلۈكلەرنى جانلاندۇرۇشتا ھوشيار بول .
نېمىلەر چۆرگىلىمەكتە جۇڭگو بېشىدا،
خەلقىم، پۇرسەت يەتتى، ھەممىگە تەييار بول .

جەڭ مەيدانىدا غالىب بولماقتىمىز ،
قەھرىمانلارغا ياردەم توپلاش[1] كويىدا بول .
ئاخىرقى چوڭ ئۈستۈنلۈكنى ئېلىپ چىقىشقا،
جاھانگىرلارغا توسالغۇ ئۆڭكۈر ـ غار بول .

تىرىشقىن، خەلقىم، كېچە ـ كۈندۈز ئىش يولىدا،
ئاداققى دەمدە سائادەتلىك باھار بول .
ياخشى چۈشىنىپ سوۋېت بىلەن دوستلۇقنى[2]،
كۈرەشتە سەن قەھرىمان، جەسۇر بول .

قەدەم چىقماستىن ئازادلىقنىڭ يولىدىن،
مەھكەم بۇزۇلماس سەپنىڭ قوينىدا بول .
ماڭغىن سائادەت دۇنياسىغا كەڭ ئاتلاپ،
ۋەتەن، ئەل ئۈچۈن قايتماس پىداكار بول .

ئازادلىق يولىنى مەزلۇملارغا ئېچىشقا،
ئۇلارنىمۇ ئىنسان قاتارىغا قېتىشقا،

قاراڭغۇ ماكانغا ساپ نۇرلار چېچىشقا،
سۆيۈملۈك خەلقىم، قۇۋۋەتلىك ساپ نۇر بول.

1937- يىل ئۆكتەبىر، غۇلجا

① شۇ يىللىرى ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشنىڭ ئالدىنقى سېپىدە جەڭ قىلىۋاتقان 8- ئارمىيىگە ماددىي جەھەتتىن ياردەم بېرىش ئۈچۈن، شىنجاڭدا «ئالدىنقى سەپكە ياردەم بېرىش ھەيئىتى» تەشكىل قىلىنغان، بۇ ھەيئەت ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ماددىي ياردەملىرىنى قوبۇل قىلىپ، ئالدىنقى سەپكە يوللاپ بەرگەنىدى. — مۇھەررىردىن.

② 1933- يىلىدىكى ئاپرېل ئۆزگىرىشىدىن كېيىن، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى ۋەكىللىرىنىڭ تەشەببۇسى ۋە تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى ئارقىسىدا، شېڭ شىسەي ھاكىمىيىتى «ئالتە چوڭ سىياسەت» نى يولغا قويغانىدى. بۇ، «جاھانگىرلىككە قارشى تۇرۇش، سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن دوست بولۇش، مىللەتلەر ھوقۇقتا باراۋەر بولۇش، پارىخورلۇقنى يوقىتىش، تىنچلىقنى ساقلاش، شىنجاڭنى ئىسلاھ قىلىش» تىن ئىبارەت. شائىر بۇ مىسرادا ئالتە سىياسەتنىڭ بىرىنى ئەسلىتىپ ئۆتكەن. — مۇھەررىردىن.

«ئەپەندى» بولماق[1]

— بۇ يىل ئون ئىككى يىل بولۇپ قالدى، ئۇكام ،
بۇ، ئەپەندى بولماق مېنى بىر بالاغا سالدى، ئۇكام .
شۇ ئون ئىككى يىل ئىچىدە ساقىلىمنى قىرىپ يۈردۈم،
كەينى يىرىق چاپانلارنىمۇ كىيىپ يۈردۈم،
لېكىن «ئەپەندى» دېگۈچىلەرنى ھېچ كۆرمىدىم، ئۇكام،
بىر جاۋاب بەرسىڭىزچۇ ، «ئەپەندى» دېمەسكە يەنە نېمەم كام؟

— غەم يېمەڭ، ئاكا، ئۇنىڭ ئىشى بۇ زاماندا بەك ئاسان،
ھازىر ئۇدۇللا ماگىزىنغا بارسىز.
ئازراق پۇلىڭىزغا كاستۇمدىن بىرنى ئالسىز ،
يەنە كازىبىك[2] تىن يانچۇققا بىرنى سالسىز ،
يەنە ئالسىز ئاق كۆڭلەك ۋە ئۇزۇن گالستۇك،
بىر سېرىق شىبلىت كىيسىز ئاندىن ئۇنى موك .
تاماكىڭىزنى قىڭغىر چىشلەپ يۈرۈۋېرىڭ،
سىزنى «ئەپەندى» دېگۈچىلەرنى كۆرۈۋېرىڭ .

1937ـ يىل نويابىر، غۇلجا

① شائىرنىڭ بۇ ساتىرىك شېئىرى شۇ ۋاقىتتىكى «ئىلى گېزىتى»گە بېسىلغان . ئۇ چاغلاردا زىيالىيلار قوشۇنى ئەمدىلا شەكىللىنىشكە باشلىغان ۋاقىت بولۇپ، كۆپ قىسمى ئوقۇتقۇچىلاردىن ئىبارەت ئىدى . كىشىلەر ئۇلارنى ھۆرمەتلەپ «ئەپەندى» دەپ ئاتايتتى . شائىر بۇ ساتىراسىدا ئۆزى بىلمىسىز بولسىمۇ، زىيالىيلارچە ياسىنىش ئارقىلىق «ئەپەندى» بولۇش ئارزۇسىدا يۈرگەن بىر ئەخمەقنى مەسخىرە قىلىدۇ .

② كازىبىك — شۇ ۋاقىتتا سوۋېت ئىتتىپاقىدىن شىنجاڭغا كەلتۈرۈلگەن تاماكىنىڭ بىر خىلى . — مۇھەررىردىن .

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

دېھقىنىمغا

قىشلار كەتتى،
كۆكلەم يەتتى.
كۈننىڭ نۇرى
چېچىلدى.

ئاپئاق قارلار
ئېرىدى،
دېھقىنىم، باھارنى
سېغىندىڭمۇ؟

بوستانلاردا
قۇشلار سايراپ،
ئىشقى – شوقى
بىلەن قاراپ.

دەردلىك كۆڭۈلنى
ئاچقان
ئوماق قۇشلارنى
سېغىندىڭمۇ؟

يەر قوينىنى
تىلغاشنى

بۈگۈن يەنە
سېغىندىڭمۇ؟

ئېتىزلارنى
بوستان قىلىپ،
يەر باغرىغا
پاك كۈچ سىڭىپ،

نۇرغۇن ھوسۇل
ئېلىشنى،
ئەي دېھقىنىم
سېغىندىڭمۇ ؟

كېچە - كۈندۈز
كەتمەن چېپىپ،
قارا يەردىن
ئالتۇن تېپىپ

ماڭلاي تەرنى
يەرگە سېپىپ،
ئېتىزلارنى
سېغىندىڭمۇ ؟

1938- يىل مارت، غۇلجا

كۆرەشچان جۇڭگو خوتۇن - قىزلىرى

« ئىت ۋاپا، خوتۇن جاپا» دەپتىكەن بىر ساددا،
ئىترەك، قارا يىللارنىڭ بىر «دانىشمەنى»(! ؟)

بىز ئەمدى ئارقىغا
تاشلىدۇق، بىز يىراققا،
«چېچى ئۇزۇن، ئەقلى قىسقا»
دېگەن چىگىش ئۆتمۈشنى .

ئەقلىڭ بىلەن تەڭشەپ ئۆتمۈش يىللىرىنىڭ،
دەل كۆكسىگە كۆرەش خەنجىرىنى ئۇرساڭ؛
مىڭ بىر بالالار بىلەن چاپلاشتۇرغان سىرلىرى
ئېچىلىدۇ روشەن بولۇپ، قىلنى قىرىق يارساڭ .

ھەممىمىزلا كۆرەشچان بىز، يىللىرىمىز كۆرەش يىللىرى،
كۆرەشنىڭ نازۇك سىرلىرىنى ئۆگەندى
بىزدە ئەر - خوتۇن قىز.
ئۆتمۈشنىڭ تار يوللىرى قالدى ئارقىدا،
ماڭىمىز، ئېچىلدى —
ئالدىمىزدا داغدام يول — ئىز.

1938 - يىل مارت، غۇلجا

بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى

كۆرەش، كۆرەش دەپ دائىما تىرىشىپ تۇرساق،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.
ھەر قەدەمدە كونا تۇرمۇش بىلەن ئېلىشىپ تۇرساق،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

جاھانگىرلار يەر يۈزىدىن تامام يوقالسا،
مەزلۇم ئەللەر يېڭى ھاياتتىن كەڭ يول ئالسا،
زادى تۈگمەس سائادەتكە قەدەم قويسا،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

ئۆمەكلىشىپ مەزلۇملار[1] بىلەن بىللە ئىشلىسەك،
ھەقىقەتەن يېڭى يولغا راست كىرىشسەك،
باراۋەرلىك ئۆللىرىنى مەھكەم قۇرساق،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

يوقسۇل، مىسكىنلەر ئەمدى تارتمىسا مۇشەققەت،
«ئاھ ... نەيلەي، قىسىلدىمغۇ» دېمىسە پەقەت،
ئازادلىقتىن شۇلارغا ياغسا مېھىر ـ شەپقەت،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

ئېلىمىزدە ئىلىم ـ مەرىپەت تېشىپ تۇرسا،
دولقۇنلاپ ئۆزىمىزدىن ئېشىپ تۇرسا،

خائىنلار يوللىرى كېسىلىپ تۇرسا،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

ھەربىر يەردە زاۋۇت ـ فابرىكا ۋارقىراپ تۇرسا،
تۆمۈريولدا ئوت ھارۋىلار جارقىراپ تۇرسا،
ھاۋا قۇشلىرى ئۈستىمىزدە غارقىراپ تۇرسا،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

قەھرىمان ياشلار ئەمدى تەييار تۇرسا،
قەھرىمانلارچە ھەربىر ئىشتا ھوشيار تۇرسا،
قاراڭغۇ بۇلۇڭلارغىمۇ چىراغلار يېقىلسا،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

ئەسكى تۇرمۇش ھەر قەدەمدە ۋەيران بولسا،
ئىستىبداتچى قارا كۈچلەر گۇمران بولسا،
ئوقۇمىغان نادانلار ئەمدى ئىنسان بولسا،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

گۇرۇھ ـ گۇرۇھ زىيالىيلار قىلسا خىزمەت،
ھەربىر ئىبغىر ئىشلارغا قىلسا جۈرئەت،
يۈكسەك كۆڭلىگە دائىما توغرا نىيەت،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

مىللەتچىلىك يىلتىزىنى يۇلۇپ تۇرساق،
ھەققەت دەپ مەيدىمىزنى كېرىپ تۇرساق،
جۇڭگونىڭ ئازادچى ئەللىرى بولساق،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

ھەربىر ئىشتا ئەل خىزمىتىگە ئاساسلانساق،
قۇرۇپ تېخنىكا، ئىبغىر ئىشنى ئاسانلاتساق،

تەرەققىيات يولىغا ئەزىز جانىنى ئاتساق،
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

مۇتەللىپ، سەن ھەقىقەتنى تارتىنماي سۆزلە،
غەيرەت بىلەن قۇزغۇنلار يوللىرىنى تورا،
بۇ يولدا ۋارقىرىساڭ ھەيۋەت بىلەن «ھۇررا»
بۇ مېنىڭ ياش غۇنچە گۈلۈم ئېچىلاتتى.

1938- يىل ئاپرېل، غۇلجا

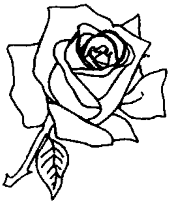

① مەزلۇملار — ئېزىلگۈچىلەر دېگەن مەنىدە. — مۇھەررىردىن.

此为试读, 需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com